

KÖZMŰVELŐDÉS

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS SZÉPIRODALMI KATHOLIKUS HETILAP.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

GYULAFEHÉRVÁR (VÁR)

Telefon szám 16.

Felelős szerkesztő: SOÓTHY GYULA.

LAPTULAJDONOS

AZ ERDELYI RÓM. KATH. IRODALMI TÁRSULAT

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8 kor.
Félévre	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4 "
Negyedévre	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2 "

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Karácsonyi emberek

Karácsonyi nemzetek

Irta Prohászka Ottokár.

Karácsony van. A megtestesülés és megváltás anyaga leng végig a világon, végig a harctereken is s épen ezek felett hangzik el éneke: „Békesség a földön a jóakaratu embereknek”. Oh, mily fájós, mély érzés van az idén a karácsonyi énekekben s mily ezredéves vágyak erejével cseng-zeng végig a földön; ez énektől felébred a harcos indulatoktól lefoglalt emberi érzés s minden emberi kebel rezonál a nagy vágytól, hogy „békesség a földön”, — s azt feleli rá: ó igen, legyen hát békesség, igazi mély béke a földön!

A béke ott lesz s azoknak lesz, kiknek jóakarata van. Akkor tehát a béke ugyancsak nem rajtunk múlik, mert nekünk igazán jóakarata van. A magyar nép nem támadt meg senkit; meg nem irigyelte senkiét; a háborút nem kívánta, a harcot nem kereste; hanem a háboru reá szakadt s a harc reá lett kényszerítve. Elég a magyarnak a maga szép hazája, az Istennek ez a kárpáti körfallal bekerített kertje. Nem kell hozzá több föld, de több áldás a már birtokolt földre, több boldogság és jólét rajta. Az kell neki! A magyar nem szolgánép, melyet kancsukával kergetnek a hadba, a magyar nem kalmárnép,

melyet a több arany vágya üz ki tengerekre s más népek nyakára, a magyar nem Egyiptom, nem Kanada s az Indiák piócája, ha tehát harcol, harcol szabadságért, melyet korlátozni, — harcol hazájáért, melyet darabokra szeldelni akarnak.

Voltaképpen pedig nemcsak ezért harcol a magyarság, hanem küzd és vérzik egy nagy, közös jóért, küzd egész Európa békéjéért.

Ez volt régtől fogva Magyarország eszményi hivatása, ez volt a nemzetnek Istenadta küldetése! Isten erős bástyának, a nyugati műveltség védőfalának, az egész kereszténység határőrének rendelte a magyart. S így állta meg helyét ezer év óta s így kell megállnia most, mikor a világháboruban épen azt a régi, nemzeti hivatást kell teljesítenie, melyet Isten bízott rá, hogy ércfal legyen a műveltségnek s hogy áldozatos hősiességével hozza a világra s mindnyájunkra a béke áldásait.

Részünkről tehát ez a harc a békeért folyik. Valamint Európa biztonságát s egyensúlyát Magyarország nemzeti léte s szabadsága biztosítja; úgy bizonyos az is, hogy hőiesen kiontott véréből okvetlenül a békesség olajja fakad majd.

Bár csak fakadna már! Bár volna már igazán karácsonyi béke s karácsonyi szent szeretet és öröm a részünk! Reméljük, hogy a jóakarata majd meghozza azt is, még pedig első sorban a kitartásnak, a

kötelességteljesítésnek, a bátorságnak s áldozatkészségnek jóakarata, ez is jóakarata, csupa jóakarata, még pedig az az erős, acélos jóakarata. Ez kezdet óta meg volt benned s megvan benned ma is vértámi-nemzetem! Töröld le a könnyeidet s ne zúgoldjál s ne pörölj a hivatásokat kiosztó s a szolgálatokat megkivánó Istennel. „Isten szüntet meg s alkot országokat”, mondja a próféta; Isten nevel s emel fel ideális hivatások magaslatára nemzeteket. Ime, te a Végtelent s terveit szolgálod, ez legyen tudatod, ez dicsőséged is.

S míg a nagy, édes béke nem lesz részünk, addig a nagy kötelességteljesítésnek tudata s az Isten szent akarátán való megnyugvásnak fölséges érzete legyen a mi belső, szívbeli békességünk. Ezt a békét kell szívünkbe zárva hordoznunk csatatereken s lövészárokban is. Ez a béke a Krisztus békéje! Harc s háborúság a világban mindig van s az igazi békét végre is az ember a szívében hordja! Vesztesség s szomorúság, özvegyesség s árvaság a világban mindig lesz, de hát a Krisztus országa, mely az igazi békének országa, nem e világból való s azért azt az igazi, legszentebb s legédesebb békét végre is csak a szellemi világban, a szív harmóniájában, a tiszta lélek énekes érzéseiben lehet föltalálni. Annak ott benn, ott az Istenszerető lélekben van az ország.

Ezt a békét Krisztus most is hozza

Főljánló imádság.

(a XXII. sz. püspöki körlevélből, elmondandó 1915. január 1-én a délutáni istentisztelet alatt.)

Úr Jézus, akinek a mennyei Atya örökségül adta a népeket és birtokul a föld határait. Hozzád fohászkodunk megpróbáltatásunk nehéz napjaiban és eszedve kérünk, vedd oltalmadba a háború csapása alatt vérző hazánkat.

Mi érdemtelenekek vagyunk és sokat vétettünk, de emlékezzél meg kegyesen őseink buzgóságáról, akik nem káromoltak, hanem Nevednek dicsőségéért és a keresztény hitért sokat harcoltak. Emlékezzél vértanúinkra, a hitvallók és szűzek imádságára, amelyet egy évezreden át hazánk jóvoltáért főljánlottak.

Példájuk minket is Te hozzád vonz. Oltárod számolyánál alázatosan leborulva kérünk, engedd meg kegyelmesen, hogy apostoli királyunkat, hazánk egyházi és világi hatóságait, küzködő hadseregünket

és összes mindnyájunkat szentséges Szívednek ajánljuk.

Áldásaidnak teljességét, békét, támogatást és vigasztalást ígértél Szíved tisztelőinek; eszedve kérünk, hogy szentséges Szíved legyen a mi hadseregünknek győzelmi zászlaja, az aggódó szülők reménye, özvegyek és árvák vigasztalása, a harcban elesett hőseinknek boldog nyugvó helye, az áldott és tartós béke létrehozója.

Kapcsolj bennünket magadhoz oly szorosán, hogy soha többé Tőled el ne szakadjunk. És hogy el ne szakadhassunk, alakítsd át szívünket saját Szíved szerint és gyulaszd föl bennünk örökre szereteted tüzeit.

Méltatlanok vagyunk mindezekre. Istenkáromlásaink és más bűneink miatt megérdemeltük a háború ostorát; de már beismerjük gyarló és vétkes voltunkat és lelkünk mélyéből fakadó bűnbánattal kiáltunk Szíved irgalmához bocsánatért.

Érdemesíts minket a Te Szíveddel kö-

tött új szövetségre, amely örökre biztosítja számunkra atyai szereteted oltalmát. És miként az őszövetséget az áldozatok vére, az újszövetséget pedig Szívednek szentséges vére pecsételte meg: úgy fogadd a mi megújult külön szövetségünk zálogul testvéreinknek vérért a csatatereken, amelyet neved dicsőségére és bűneink bocsánatára Neked ajánlunk.

Add, hogy a Veled való szövettségben a béke áldásait megnyerhessük és a Te hűséges szolgálatodban töltött földi vándorlásunk után szenteiddel együtt az örök béke hazájában szakadatlanul imádhassunk Téged, aki élsz és uralkodol az Atyával és Szentlélekkel egyetemben mindöröken örökké. Amen.

Ave Mária

A téli esthomály
Rá borul a tájra
Meggondul a harang
Ave Máriára,

Oberbauer A. utóda

Budapest, IV. Váci-utca 41.
A legjobb hírnévnek örvendő és legrégebb egyházi szerek, ruhák, zászlók. stb. gyára. — Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

nekünk s nemcsak a programját adja a karácsonyi énekben, hanem az annak megteremtésére szükséges erőt is adja kegyelmében! Ez az erő a testvérünké lett Istennek, a köztünk élő s velünk életközösségben álló Megváltónak a szeretete. E szeretetet megérezzük, melegsünk rajta s örülnék neki. E szeretetbe beleállítjuk küzdelmes s áldozatos életünket s tudjuk, hogy bármi ér is minket, Isten nem hagy el s a karácsonyi istenközelséget meg nem vonja tőlünk. E közelség villanyozó s ugyanakkor megnyugtató erejében legyőzzük az erőszakot, le a gyűlöletet s ha sebet is ejtünk s kárt is teszünk ellenségeinkben, akkor is kísér a tudat, hogy e harc kötelesség s hogy e harccal s háborúval magát a harcot és háborút szeretnők, ha lehetne, örök időkre száműzni a földről.

Legyen a jóság, a hit, az erény a mi békecsügünk, hogy egyszer valamikor s lehetőleg minél előbb, az örök béke kösse egybe a földön Isten gyermekeit, Krisztus testvéreit. Akkor azután nemcsak a karácsonyi emberek, hanem karácsonyi nemzetek lesznek a világon s ezek által valóság meg majd több a Krisztus országából is mi körülöttünk. Addig is a karácsonyi angyalénekek, hogy „békeség e földön“, az legyen itt visszhangja, hogy „jőjjön el a te országod“ s azt ne csak várjuk, de teremtsük is meg.

Báró Sztojka Zsigmond erdélyi püspök naplója.

Harmadfél évtizeden keresztül mindig megfjeithetlen rejtélyként lebegett előttem, hogy hogyan vált lehetségessé Sztojka Zsigmond báró, erdélyi püspöknek (1749-1759.), a gyulafehérvári ma is virágzó papnevelőintézet, a mesterkanonoki stallum, a máramarosszigeti „Jó Pásztorról“ címzett s székhelyén az „Irgalmas Szamaritánról“ elnevezett aggházak nagynevű alapítójának a jótékonyág ily nagyfokú gyakorlása? Ilymértvű bőkezűségét annál kevésbé voltam képes

egyszerűen megfjeíteni, mert főlegben csegték Sztojka egyik elődjének, a püspöki székhelyén 1721. szeptember 5-én elhunyt báró Mártonfi Györgynek végrendeletében olvasható eme beismerő szavai: „A mi kevés jövedelmet püspöki állásom után élveztem, mindaz még székesegyházam kitározására s a legszükségesebbekkel való ellátására is alig volt elegendő. Apróbb hagyományokat e miatt csakis abból a kis magán tőkecsémből tehetek, a melyet lelkeszi s főleg kanonoki minőségben eltöltött éveim alatt szorgalmam s önmegtagadásom révén kuporgathattam össze“. Teljes joggal kellett föltételeznem tehát, hogy, ha Mártonfi így nyilatkozott, akkor Sztojka annál kevésbé fejthetett ki nagyobb bőkezűséget, mivel míg egy részről az erdélyi püspök szűkös jövedelmei Mártonfi elhunytá óta sem gyarapodtak egy általában, addig más részről az is nyílt titok volt előttem, hogy báró Klobusiczky Ferencnek, Sztojka püspök közvetlen elődjének éppen rossz anyagi viszonyai miatt kellett az erdélyi főpásztori székét a császári jövedelemmel kecsgetető zágrábi sűrűsége fölcserélni.

Ámde az eddigi rejtély szerencsés véletlen folytán ma már a múlt és az eddig e téren észlelt homály teljesen megszűnt. Legutóbbi leltári kutatásom közben ugyanis a porlepte iratsomagok között egy oly iratra akadtam, a mely nemcsak, rejtélyünket fejté meg, hanem más tekintetben is teljes fényt derít báró Sztojka püspöknek úgy magán életére, mint főpásztori működésére. Mely bepillantást enged a főpap egész életpályájának, kezdve a kanonoki stallumtól — lefolyására s egyes részleteiben oly meglepő és új adatokkal szolgál, hogy ezentúl csakis ennek az iratnak segítségével válik a történetírónak lehetővé az ő nagy horderejű működését megítélhetni és nagy alakját kellően méltányolni. S emez állításom annyival inkább jogos, mivel e napfényre került irat aprólékos s más hely egy általában föl

nem lelhető adatai egyaránt megkapóan jellemzik Sztojkaiban úgy a derék magánembert, mint az ügyes és szakértő földsúrát és a kiváló főpapot.

E legutóbb kezeim között akadt, nagyfontosságú irat pedig nem más mint Sztojka püspöknek az egri kanonoki stallum elfoglalásakor 1733-ban megkezdett s 47 éven át a halálát közvetlen megelőző 1769-ig francia nyelven sajátkezűleg vezetett naplója.

A mi magát, e becses naplót, melynek rövid ismertetése jelen soraink célja, illeti, már maga a főpap azt két teljesen külön álló részre osztja. A „Revenus ecclésiastiques“ címet viselő első részben Sztojka a legnagyobb pontossággal sorolja föl évről-évre az egyházi javadalmi után élvezett összes jövedelmeit, a „Revenus profanes“ című második részben pedig hasonló aprólékosággal s az időrendi sorrend szigorú betartása mellett magán bevételeiről, tőkéről s az ezek után félvekenként fölvevett kamatokról számol be.

Átérve a naplóban foglalt följegyzésekre, már annak első sorából örömmel állapíthatjuk meg, hogy egri kanonok korában már úgy főpásztor, mint kanonok társai és az egri hívek részéről minő közkedveltségnek örvendett. Legalább erre kell következtetnünk, midőn a naplóban azt olvassuk, hogy főpásztor, kit ő franciánsan egyszerűen „Monseigneur“ — nek nevez, őt 1736. március 19-én 100 forinttal ajándékozta meg. A káptalan tagjai pedig ismétlenül őt bízzák meg mint kiváló, jó gazdát, a hatvani káptalani szüretet vezetésével. Hogy pedig az egri hívek is Sztojkát rajongó szeretettel vették körül, az már abból is kiviláglik, hogy naplónk szerint Handler, Schnirer és Kilian tehetős egri polgárok még végrendeletükben sem feledkeznek meg róla.

Tizenhat év múlva, 1749. április 25-én elnyervén Sztojka Erdély püspöki süvegét, örömmel említi naplójában, hogy ezen

Áhítatos hangja
Lágyan, halkán zsongva
Imára hívogat
A kicsi templomba

Haloványan dereng
Az örök mécs fénye,
Az oltártól reánk
Isten anyja néz le,
Csüggedő szívünkben
Új reménység támad
S halkán rebegjük el
Esdeklő imánkat:

„Szűz Mária anyánk
Hazánk patronája
Te hozzád repül fel
Szívünk hő imája,
Fogadd kegyelmesen
S mutasd be az Úrnak,
Azokért könyörgünk
Kik értünk harcolnak.

Légy velük a távol
Véres csatatéren
Ezer veszély között
Vezesd őket kézen,
Drága életüket
Szereteted óvja

Ne találja őket
Ellenség golyója

Mikor kifáradva
Pihenőre térnek
Enyhítsd meg hidegét
Az északi szélnek,
Kemény iekhelyükre
Terítsd rá palástod
S bocsásd szemekre
Enyhet adó álmat.

Fegyverüket vedesd
Fényes diadalra,
A világ ámulva
Nézzen a magyarra
S mikor majd a harcot
Béke koszorúzza,
Szerető karunkba
Vezesd őket vissza.

Töröld el a földről
A háboru rémét
S plántáld helyébe a
Rég várt örök békét.

Tedd nagygyá, boldoggyá
Szép magyar hazánkat,
Szent fiadért kérünk
Hallgass meg imánkat!“

Szöts Albert.

Piros karácsony

irta Zagya Mariska.

Karácsony! Büvös varázsú szó, mely minden ember szívét megdobogtatja. Édes reminiscenciák! Bájos várakozások, fehér álmok; tündérmesék világának meglevenedése, apró örömszerzősek együgyű megható titkolása.

Tikkadt vágyakozása minden szívnek az áldott pillanatra, mikor csudás melegséggel töltekezve a tuláradó boldogság intenzív erejétől kibugygyan lényünk minden igaz értéke és szépsége e drága világban: szeretet.!

Nincs élet, nincs megnyugvás, nincs béke nélkül!

Azért vártak a népek milliói minden időben oly epedve szeretet örök szép fehér hajnalos, mistikus ünnepe.

A nagy hajdan négyezer éve, négy hosszú és sötét fekete éjjel; ami vérpiros nappalú, tűzvörös éjjeli vérzivataros, élet-halálharcot vivó négy hónapunkhoz: remegő bizó várakozásunkhoz, hogy jön immár fehér szárnyakon a béke és szeretet mindeneket kiengesztelő vágyva-vágyott drága hajnala és tépett ruhája harcos test-

fényes, új benifíciumából az első 2000 forintot az erdélyi káptalan megbízásából Egerben 1749. október 22-én P. Rudolf, a trinitáriusok erdélyi hivatalos látogatásáról határozó provinciálisának kezéből vette át. Sztojka erdélyi püspök jövedelme ebben az évben többre nem is rugott. Ámde a következő 1750. évtől kezdve, a melyben főpapi székét tényleg el is foglalta, jövedelme majdnem évről-évre emelkedést mutat. S ez az örvendetes jelenség kétségen kívül úgy az ő szakavatott vezetésének, mint Csürös István és Sánta János gyulafehérvári, nem különben Gáspár László és Korponai András alvinci udvarbírák gondos és lelkiismeretes kezelésének róható föl érdemül. A napló adatai szerint Sztojka püspök jövedelme 1750-ben 5740 forint 45 krajcár, 1751-ben 4439 fo.int 30 és fél krajcár, 1752-ben 5565 forint 14 krajcár, 1753-ban 8038 frt. 2 krajcár, 1754-ben 9717frt.51 és fél kr., 1755-ben 8990frt. 48 kr., 1756-ban 9427frt. 54 és fél krajcár, 1757-ben 8445 frt. 33 és fél krajcár, 1758-ban 4150 frt. 21 és fél kr., 1759-ben pedig, a mely évben állásáról lemondott, 7003 frt. 39 és fél krajcár volt.

Naplónk Sztojka kormányzékai tanácsosi fizetéséről, az évi 1500 forintra sem felel meg, nem hallgatva el a kinstárnak azt a szűkmarkuságát, hogy főpapunknak eme járandóságát csakis a tanácsosi állásába való beiktatása napjától (1750. május 8.) kezdve folyosították.

Ámde Sztojkanak összes főpapi jövedelme s kormányzékai tanácsosi fizetése együttvéve sem lettek volna elegendők a bőkezűség oly nagyfokú gyakorlására, a minővel nála nemcsak püspöki működése alatt, hanem még nyugalomban vonulása után lépten-nyomon találkozunk, ha egyéb források is rendelkezésére nem állottak volna. E tekintetben sem hagy bennünket a napló bizonytalanságban. Pontonként elősorolja ugyanis Sztojka összes magánbevételeit, amelyek pedig ugyancsak szép összegre rugtak. Így megtudjuk a naplo-

ból, hogy a máramarosmegyei Róna községben fekvő családi birtok eladásából főpapunk pénztárába 2000 forint folyt be, egri esinos házáért és telkéért pedig Ambrozovszki 3500 forintot fizetett.

Sztojka jövedelmének gyümölcsözöttségéről is a napló bennünket kellően tájékoztat. Hogy mily előnyösen tudta főpapunk vagyonát gyarapítani, az már a névleg felsorolt adósk névsorából is kitűnik. E névsornak csak futólagos áttekintése is meggyőz bennünket arról, hogy Sztojkanak úgy egyeseknél, mint testületeknél elhelyezett főkéje ugyancsak az elveszés legkisebb veszélyének sem volt kitéve. Ebben a tekintetben el kell ismerünk, hogy adósainak megváltogatásában Sztojka valósággal remekelt. Több adósi között szerepelnek ugyanis: a kir. kincstár 1000, gróf Gyulai Samú 1000, Szamosújvár város 4500, Erzsébetváros közönsége 500 arannyal. Hogy Sztojka az egyszerű kötvényileg megállapított kamatkulcs leszállítására rábírható nem volt s hogy bármelyik adósok ily irányú kérésével szemben mindig hajthatatlan maradt, az már Szamosújvár városához intézett alábbi sorából is kiviláglik:

Jó akaró Uraim!

Hogy Kigyelmetek a pénzt (t. i. kamattal) megküldötte szépen köszönöm. Am a mi pedig a Kigyelmetek kívánságát illeti, hogy a Censust alább szállítsam az okból, hogy ő Felsője a magánál lévő Capitalisoktól többet 4 per 100 nál nem fizet. Tölem nem lehet azért, mert a Kigyelmeteknél lévő Capitalis már régen pia fundatiokra lévén destinálva, meg nem változtathatom. Ha mind azon által Kigyelmeteknek a Censusnak fizetése terhes volna, praevia sex mensium praemonitione a Capitalis visszaadni szabadságában leszen. Ezzel Kigyelmeteket Istennek oltalmába ajánlván maradok Kigyelmeteknek

Jó akaró kész szolgája
Medgyes, 13. Maii 1767.

Báró Szalay Sztojka S. A. mpr.

Naplónknak továbbá az sem utolsó érdekessége, hogy főpapunknak élete oly részletéről is föllebbent a leplet, a melyről különben kellő adatok hiányában vajmi keveset tudnánk. E napló révén ugyanis arról értesülünk, hogy a püspöki állásától való megválása után Nagyszébenben letelepedett. Sztojka e mozgalmas város falai között nem találván fel a kellő nyugalmat, Kisladuson szerzett birtokára vonult vissza s ott mindaddig gazdálkodással foglalkozott, amíg csak azt egészségi állapota megengedte. E kis község esendes légkörét cserélte föl aztán a megyesi piarista rendház nyugalmaival, ahol kizárólag lelki üdvének élvezte, életének végső szakát töltötte.

A naplóban Sztojka kiadásairól csak elvétve találunk föjegyzéseket. Ámde a mi kevés ily természetű adat abban előfordul, mindaz ránk nézve nagy fontossággal bír. Így megtudjuk, hogy főpapunk a székesegyház új főoltárára előbb 244 frt. 36 kr., utóbb annak megfestésére és aranyozására további 600 forintot, az új papnevelő intézet épületére pedig a sajátjából fedezett összes anyagon kívül 1644 frt. 30 és fél krajcárt áldozott.

Sztojka naplójában derült hangulatra keltő részletek sem hiányoznak. Így például megtudjuk, hogy főpapunk megveszi a szácsón elrontott medvebőrének árát; az elespott kocsis visszatartott köpenyét, mivel utódja elütö termete miatt különben sem használhatná, eladja; pár forintért megváltik réz zsebrájától s jó áron túlad a ruhaszövetéből megmaradt resztlin! Ily garasos eljárás ugyan eléggé jellemző, de más forrásból tudva azt, hogy Sztojka udvartartásának összes évi költsége 2000 rénes forintnál (2400 korona) soha sem rugott többre, egyáltalában nem meglepő.

A napló eme rövid ismertetésének befejezésül még csak egy észrevételünk lenne. Ha valaki netán minden történeti érzés nélkül, csak merő kíváncsiságból nyúlna is e napló hasábjai után, még eme

véréink bár egy röpke pillanatra szívünkre ölelhetjük.

A vér — a mindenneknél becsesebb piros meleg embervér, omló zuhataga napkelettől napnyugatig bíborba von eget-földet s a szeretet fehér virágos ünnepén nehéz illatú piros rózsák nyílnak. Minden piros virág egy kihült emberszív! Minden kihült szív, egy titkos szép világ csukott kapuja s e kis kapu fölé milliók fehér szenvédő arca borul remegve, várva, várva a szent estén meleg otthonba, forró szeretettel, ölelő karokkal — az édest — az apát, a fiút, a testvért, a jegyest.

Piros karácsony misztikus szent estéje! Az első és többé nem utolsó! A meleg fészék hűvös; a fehér asztalnál sok-sok hely üres, a forró szeretet könnyekbe ful, az ölelő kar lehanyatlak, a karácsonyfa gyertyáscskái tüzvörösök, egy-egy magától kialszik, a szenvédő arcok meg apránként kigyuladnak, a lehanyatló karok imára kulcsolódnak s a remegő ajkak diadalmaskodva az emberszív érzéseinek millió skáláján erős hittel suttozják:

Miatyánk! Legyen meg a te akaratod.

Leszállt a szent, édes titkokkal teli est.

Valahol északon vagy talán délen hóval fedett égbenyuló síkos, jeges hágóján

csendesen kuszik a poszt.Fájdalmas recsenések éles nyikorgások zaja felel a nagy renetegben a leghalkabb mozdulatra is.

Tulnan az ellenség állásából hasonló mozdulatok, hasonló furcsa fájdalmas zörrenések .

Célhoz ért a két poszt. A hóvilág tiszta fehérségéből élesen válik ki a két fekete mozdulatlan alak.

Csak egy pillanatra. Már mindkettő fedett állásba vonult.

Egy mély rengésű bariton erős hullámzással csapódik a tulsó sziklafalnál meghuzodó magyar bakához:

Hé — testvér, testvérem.Szép drága csengésű magyar nyelven; — orosz előörstől! Hítségő, áruló nem lehet testvérem! — hangzik innen.

Én is amondó vagyok, zeng a bariton. Hogy kerültél hát mégis a muszkához? Lengyel vagyok — orosz alatvaló. Jól beszélsz magyarul hól tanultál? Pesten a Ganz gyárban évekig dolgoztam.

Az már más! De ellenség vagy azért mégis! Ma nincs ellenség bug a lengyel férfias hangja. Karácsony este van!Három kicsi fiam várja az angyalt — várja az apját!

Elesuklik a lengyel erős hangja.

Csend . . . . .

Ne busulj testvér! Közös sors a miénk! Négy apróság hívogat engem is!

Lent a völgyben valahol nagy-nagy messzeségben tüzes esik verődik a tiszta téli égre. Mind erősebbé válik a fény. Az óriás fenyők fehér zuzmarás ágai apránként rózsaszinben usznak s a két ember arca is bontakozni kezd a ráboruló homályból! A magyar szól!

Lásd mit tesznek velünk! Testvér! ne feledd ma minden népeknek igró a szent karácsony. Ott is ahol nem éls! Ugy van! mond a magyar. — Kis esend. . folytatja: Isten az atyám! lesz még nekünk fehér karácsonyunk s az enyimek nem hiába várnak! . . . Jövendőben . . .

Hosszú esend . . . . . valami furcsa bántó rekedt trombitaszerű szó huzott el a levegőben a két ember feje irányában.

Tompa zuhanás. A miénk arca bukkott, feje körül vörös rózsák nyíltak a fehér havon. A lengyel baka arcán csendesen pergett a könny.

Valamelyik alföldi faluban szent karácsony estén fiatal asszony s négy kicsi gyermek várja az apját.

kis fáradság sem maradna rá nézve minden erkölcsi haszon nélkül. Meggyőződésnek ugyanis e megfakult lapok forgatása közben a földi élet mulandóságáról. Látni, hogy miként válnak a főpapnak kezdetben szép, apró gyöngyökhöz hasonló vonásai lassanként szálkássá, utóbb szakgatóttakká, majd ingadozókká, míg végre is kezéből végleg kihull a toll.

„Mors nulli parci honorii.”

Dr. Temesváry János.

Várom az örök élet királyát.

Irta Agoston Ignác.

A hit ellen harcolók nem tagadhatják, hogy az ember szereti, akarja az életet és irtózik a megsemmisüléstől, nem akarja azt.

Olyan életöszön, mely az elmúlást tudatosan akarná, arra szívesen vágyódnék, ellentmondás.

Az emberek, tekintet nélkül művelődési állapotukra, közös megállapodászerűen igyekeztek az egyének életét, a testi halál határán túl kitolni. A halhatatlan lélek, mely a test szervezetének minden sejtjét, fenntartó és irányító erejét átlenge, az örök élet szomjúságát úgy bele-neveli a testbe is, hogy az ember élvezeteiben, „soha se halunk meg”, és alkotásai-ban is az el nem pusztíthatóra, a mindig tartóra törekszik.

Aki vagyont szerez, házat épít, családot alapít nem úgy tesz-e mint aki beláthatatlan időkre dolgozik?

A költők, művészek ihletett álma nem a halhatatlanság paradicsomának tündéri kertjében kalandoz-e? A kinek lelkében a gót stílus építészeti ideája megfogant, a merész csúcsívek érettségében, megállította volna-e képzeltét, ha tehetségének oszlopa meg nem inogtak volna, vagy az anyag lelkének a messzeségbe vesző fi-nomságát képes lett volna kifejezni?

Az építész lelkében nem keltene-e bosszankodó kételkedést, ki művének mulandóságára merészelné emlékeztetni?

Az élet, az élet Urának legnagyobb ajándéka, legértékesebb jó.

Az élet kívánatos. Az élettől soha senki sem akart menekülni, csak nehézségeitől, szenvedéseitől szerettek volna sokan szabadulni.

Baj nélkül független szabadságban boldogan élni ki ne óhajtáná? Ilyen élet ölni, ki kívánná a megsemmisülést?

Ezek a le nem tagadható tények az Istentől a léleknek adott halhatatlanságában találhatóak csupán magyarázatokat.

Nem borult soha a földre, olyan éjszaka, melyen úgy hajtották volna fejüket álmora az emberek, hogy új napra ne akartak volna ébredni.

A lélek mikédsi készsége nem tart lépést a test kimerülésével; sőt mikor a lélekkel állagi összekötésben élő testi organizmus pusztulása küszöbön áll; a bennső kapcsolat ideiglenes szétszakítása közelleg: a lélek akkor képes legintenzívebben kifejezni magát.

Mi volna ez egyéb, mint a léleknek „non omnis moriar” kiáltása.

A léleknek, a halhatatlanság jegyében fogant ezen természete, ütötte és üti ki, a tőprengő, gondolkodó Hamletet s a fel-

támadás Allelujáit megértő tanatok kezéből a tört, a méregpothar.

Az obolustól elkezdve, melyet Charon-nak a Styx vizén való átszállításért kellett fizetni, el egészen addig az eledelig, mit babonás hiszékenységében, a halott sirhe-lyére tesz a hátramaradott „sok minden igazolja azt, hogy az ember sohasem nyugodott bele életének elvesztésébe, hanem természetszerűen érezte, hogy a halál nem életet zár le, hanem életre nyíló kapu.

Ezeknek a lelkekre hullott sugaraknak világitásában látom, hogy az isteni jószág közlékenysége, az emberi léleknek ezen természetes megsegítését, a kinyilatkoztatás kegyelmével, miként erősítette meg.

Soha nagyobb szüksége a lelkeknek nem volt a halhatatlanság élénk érzetére s az örök életben való élő, erős hitre, mint most mikor a háború öldöklő angyala, mintha az emberi élet ellenségévé esküdt volna.

Ha azok, kik a harcmezőkön a halál angyalának szárnya suhogását állandóan hallják, a halhatatlanság bizó tudatával, az örök élet édes reménységével s rendíthetetlen hittel állanak a veszélyekkel szembe; akkor a hősi dicső halál képeinek rémséges színe eltűnik s szinte kívánatosnak tetszik. Ha a harcmező hőseinek hoztatórtózi a lélek halhatatlanságának és az örök életben való hitnek fényessége mellett látják és kísérik szeretteiknek sorát, úgy lehetetlen, hogy a vigasztalások folyton jelentkező órái ne enyhítenék fájdalmaikat.

A várakozások ez apokaliptikus idejében a léleknek ez erőforrását, az örök életben való hitet, nem lehet ellanyagolnunk.

Várom az örök élet királyát az Úr Jézust, ki ha elesném megdicsőít, ha diadalra juttatja fegyveremet; akkor az igazság és béke megcsokollják egymást.

Az így gondolkodó harcos nem jár nehéz szívvel, ha „tábor is áll ellene.”

Ha a harcmező földre lesz piros az enyéim vértől, az örök élet királyát az Úr Jézust keresik szemem, ő jobbajával a viszontlátásra vezet, szól az, kit hite az örök életben el nem hagyott.

Nem halhatunk meg, várjuk az örök élet királyát! Ő a békeség fejedelme is!

Békém, boldogságom.

Nagy, szent ünnep, a béke, a szeretet, a megbocsátás, kiengesztelés isteni napja, a karácsony. Gyermekkorunk örömteljes emléke, ifjúságunk gond nélkül nyugalma fűződik hozzá. Énekeltünk egykor, a családi íészek melegében egyszerű, de a szív érzéseit hűen kifejező dallamokat: Meny-ből az angyal... Pásztorok, pásztorok... Dicsőség... Énekeltünk önfeladten és nem is sejtettük, hogy az életben van hét-köznap hangulat is, van rideg, kegyetlen halál, amely elveszi azokat, akiket szerettünk... nem is gondoltuk, hogy ebben a nagy földi zarándoklásban megfeszített munkával kell kiverkedniünk magunknak azt a nyugalmat, azt a boldogságot, amely akkor minden fáradság nélkül a miénk volt. Nem is hittük, hogy van nyűzsögő, háborgó, szenvedéses élet, amely töviseket szór utunkba és kivérzi lábunkat, amely

idegenbe lők bennünket, elszakaszt a szülőföld mosolygós, ismert tájaitól, elválaszt szerető szívű, bennünket megértő barátainktól. Nem is sejtettük, hogy lesz nyugtalanság, békétlenség, szeretetlenség, de ma már tudjuk, érezzük, mert benne vagyunk az ágyudörgésben, a fegyverro-pogásban, a békétlenség, szeretetlenség szimbólumában. Most oly nyugtalan a lelkünk, most úgy kimlódik a szívünk, de nyugodt lesz, visszatér belé a gyermekkor édes boldogsága, az ifjúkor aggodás nélküli nyugalma, ha elmegyünk Ahoz, aki mindenek Ura, aki tud ma is úgy, mint régen szívünkbe önteni érzéseket, nagy szent boldogító érzéseket. Nyugtalan a lelkünk — de megszűnik, ha egyesülünk Vele, a nagy, a fönséges, a hatalmas Isten-nel egy fehér kis ostya alakjában. Boldogok leszünk — ha a csatárenn vannak mindazok is, akik nekünk drágák s akiknek életéért annyit aggodunk — boldogok leszünk, ha befogadjuk Őt és engedjük, hogy bennünk lakjon, munkálkodjon, alakítson bennünket. Egyesüljünk Krisztus-sal, hogy túláradjon a szívünk és ne legyen zugoló a szavunk, könnyes a szemünk karácsony napján; a szeretet nagy napján.

Cs.

Immakulata jegyében.

Marosvásárhelyi leány kongregáció december 8-iki ünnepélye olyan szép eredménnyel és fényes sikerrel folyt le, hogy nem elégedhetünk meg csupán annak a konstataálásával, hogy ünnepélyt tartot-tunk, hanem röviden az ünnepély lefolyá-sát is regisztrálni akarjuk, amelynek mint-egy előjátéka volt a fogadalom meg-újítás a 24 jelöltnek a felvétele. Nem tudom, hogy melyik volt szebb imponálóbb látvány! A nagy lányok fogadalom újítása vagy a jelöltek örömtől felkes kis csoportja, amikor visszafojtott lélekzettel halgatta a kongregáció prézesének Ja-ross Béla gimnáziumi tanárnak szívből jövő s igazán szívhez szóló szavait. Így csak egy veterán prézes beszélhet. Minden szava leszűrt tapasztalat. Egy-egy értékes gyémánt a kongregánista lelki kincsei között és Jaross prézes már rég óta gazdagítja a kongregáció kincstárát saját szellemi tőkéből, amelyet teljesen a kongregáció ügyének szentel.

Az ünnepély izléses műsorát Timár Irénke remek szavalata nyitotta meg. Cens-tochova legendájánál megfelelőbb költemény alig található volna. Hisz a jelen háborus idő és a Mária kultusz szintén kapcsolatban van egymással.

Csákány Anna gyakorlott játékra valló zongorajátéka után Tódor László zárdai hitoktató és az isk. kongr. el-nökének beszéde kötötte le mindvégig az előkelő helybeli és vidéki publikum figyel-mét, akik között megjelent Karácsony Apát úr is.

Az ünnepi szónok választékos gondolatait az Immakulata, mint ideál körül csoportosította kellő rutinizottsággal és elő-adásbeli hévvel. Az eszményvezetés és gondolatokban fordulatok beszéd ezzel az akorddal ért véget: „Arra kérem önöket. Hogy az Immakulata égíse alatt magyar

lányok hévvel, lelkesedéssel s temperamentumos bravúrral munkálkodjanak továbbra is egyházukért és hazájukért.

Az ünnepi beszédet követte egy kis kétjelenetes színmű, amelyet dr. Kovács L. „Boldogasszony csillagkoszorúja” című műve alapján Tódor László a jelen háborus idő milőjébe állított leányok számára sikerrel átirta. A kis polgárista kongregánisták nagyon szépen adták elő az egyes angyal szerepeket, amelyeket kedvessé tett az a körülmény, hogy teljesen beleilleszkedtek a jelen idő keretébe.

Az ünnepély lénypontja, a D i a d a l m a s h a l á l v o l t, amelyhez nagyon találó prólogot írt Müller Gizella kongreganista és helyesen adta elő Csiky Margit. Az énekrészeket a karének nagy iskolázottság és precizitással énekelte. Különösen ki kell emeljük Koós Margit szolóját. Azt hiszem kevés kongregációnak van ilyen primadonnája.

Az ünnepély azonban nemcsak erkölcsileg, hanem anyagilag is szépen sikerült, úgy hogy a befolyt összegből 130 sebesült katonának nagyon szépnek ígérkező karácsonyi meglepetést készítenek.

Élet, eleven élet lüktet a marosvásárhelyi leány kongregációban. A kisen ép úgy, mint a nagyban és kitűnt főleg a jelen néhez napokon. A száz számra készített hősapkák, térdmelegítők munkás hétköznap életről beszélnek. A tagok nagy száma pedig igazán örvendetes jelenség. Lassan de biztosan közeledve a regnum marianum korszaka, ha minél több olyan kongregáció lenne, mint a marosvásárhelyi. Kalapot emelünk előtte.

†
dr. Hurter Hugó S. I.
(1832—1914.)

December 10-én halt meg, s 13-án d. u. temették el Innsbruckban Európa egyetemi tanárát, dr. Hurter Hugó jezsuita atyát. Bámulatos tudása és rengeteg irodalmi működése révén az egész művelt világ ismeri nevét. Méltó, hogy a szentéletű tudós koporsójára mi is letegyük a kegyeletes megemlékezés koszorúját. Méltó, hogy mi is elzarándokoljunk gondolatban az egyszerű jezsuita sírhoz, hiszen tankönyvei révén csaknem az egész magyar papság is az ő szellemi gyermekeinek óriási táborába tartozik.

Hurter Hugó 1832. január 11-én született Schaffhausenben (Svájc); Atyja, Hurter Frigyes az európai híriú történetész, protestáns pap volt s Hugo a család legfiatalabb sarja. A protestáns pásztor, Isten kegyelme nagy tudománya és szorgalmas kutatásai 1844-ben a katolikus egyházba vezették egész családjával együtt. Hurter Hugo tanulmányait a római Propagandában és a Germanico-Hungaricum-ban végezte, ahol theol. és filoz. doktorrá avatták.

1857-ben lépett a Jézus-társaságba, már mint 2 éves pap. Egy évvel később 1858-ban az osztrák császár az innsbrucki egyetem theologiai karának dogma-tanárjává nevezte ki. Dr. Hurter 112 teljes szemeszteren át ilt e tanszéken, s bár a jelen

113-ik félév már igen gyenge testi állapotban találta, mégis megkezdte előadásait.

Az utolsó években az aggastyán már nem birt gyalog az egyetemre járni; hogy ernyedetlen tanítási vágyát kielégítsék, az új theol. konviktusban, a Canisianumban rendeztek be számára tantermet, amely az ő szobácskájától alig 20 lépésnyire volt. Itt kedvére fejtegethette a kedves öreg úr a Mariologia kérdéseit, ez volt kedvenc tárgya s az utolsó 4—5 évben csaknem kizárólag ezt adta elő, még a dogma egyéb ágait más 6 professzor tanította. (Innsbruckban csak a dogmatikának 6 rendes tanára van).

Mikor az agg professzor századik szemeszterét ünnepelte, nemcsak az egész világról összesereglett növendékei gratulációinak örvendhetett, hanem a császár kitüntetésének is, aki a Ferenc-József-rend nagykeresztjét adományozta neki.

Hurter nagy szellemét hatalmas munkái dicsőítik. Legnevezetesebb ezek között az 5 kötetes „Nomenclator”, amelynek rengeteg anyagát hangyaszorgalommal gyűjtötte össze; monumentális alkotás ez, melyet tudományosan dolgozó theologus ma már nem nélkülözhet. (Utolsó kötete 1912-ben jelent meg, az egész mű 3-ik kiadásával). Másik nagy munkáját, a 3-kötetes „Compendium theol. dogm.”-t szintén az egész világon ismerik, mint kitűnő tankönyvet (két év óta Gyulafehérvárt is ezt használják). E mű 1876-ban jelent meg első kiadásában, s 1907—9-ben már 12. kiadásra került. „Medulla” című munkája a Compendium kivonata; sok helyütt ezt használják tankönyvnek; ennek 1908-ban jelent meg 8-ik kiadása. A Compendium 48.000 példányban járta be eddig a nagyvilágot, fényes dícsőséget árasztva szerzőjére s a katolikus tudományra.

Dr. Hurter amellet, hogy nagy dogmatikus és kritikus volt, óriási tekintélynek örvendett mint patrisztikus is. Opuscula selecta sanctorum patrum” című gyűjteménye (1868—1892) 54 kötetből áll s az egyházatyák legszebb műveit népszerűsíti.

Mennyire tévedne azonban, aki Hurterben csak tudóst látna (mint pl. az egyetemi rector a sírnál mondott méltató beszédében) s elleleljené, hogy a nagy halott első sorban a lelki élet óriása volt! Mint egyházi szónok és gyóntató oly tevékenységet fejtett ki, melynek üdvös eredményeit sem szóval, sem számmal nem lehet kifejezni. (Rengeteg beszédgyűjteménye jelent meg nyomtatásban is.) Amit tanított azt ár is élte. Soha nem látam, hogy például szentmiséje után az oly hosszú hálaadást ülve, vagy a padnak hátrátámaszkodva végezte volna, pedig mikor megismerni szerencsém volt, már 80 éves aggastyán volt! Bármikor szólalt meg a ház csengője a növendékek ájtatóságára, az első, aki a kápolnában volt, az a jó P. Hurter. Az ő halálával bizonyára azokat érte legnagyobb veszteség, akik gyónógyermekei voltak.

Fáradhatatlan apostola volt a misióügynök. Ebbeli gyűjtőszendvedéjét mindenki ismervén, a végtelen kedves modorú s gyermekes lelkiületű öreg úrtól senki sem tagadta meg a missziók számára az adokozást. S a leleményes öregúr a

befolyt összegeket karácsonytájan aranyba váltotta, s nagy lelki gyönyörűséggel aggatta karácsonyfájára, s a fáska alatt a kis törpe figurák puttonya is mind tele volt aranypénzzel. Országzserte ismerték a „Páter Hurter karácsonyfáját”, s rengeteg vendég járt a csudálatára. Persze, egy kis játékputtonyba ezek is befizették a beléptidiját.

Az a nagy szeretet, amellyel a szentéletű tudóst mindenki körülvette, magyarázza meg, hogy temetésére annyi nép özönlött, amennyit Innsbruck ritkán lát együtt. Nem egyszerű jezsuita-temetés volt ez, hanem fejedelmi vonulás a diadalítón, méltóságos vonulás, melynek ünnepélyességét Innsbruck összes harangjai hozzájárultak.

De amikor a sírnál a Rector Magnificus azt az alapdonatot fejtegette, hogy e tisztelnyilvánítás a világhírű tudósnak szól, az óriási néptömeg érezte, hogy a rector úr méltatása hiányos, gyönges. A rector úr világnézetéből, a liberalizmus látószögéből persze Hurter alakja körül nem lehet mást látni, mint a bámulatos tudást, a 112 szemesztert, a tanítványok ezreit. De a temetőben hullámzó tömeg érezte, hogy első sorban nem az elhunyt-nak világra szóló tudása, nem a 112 szemeszter méltósága az az imperativus, amely ide hitta őket, hanem az, akit most temetnek, szent volt.*

Innsbruck, 1914. dec. 13.

Szalay Mátyás.

* Megemlítjük, hogy Hurter terjedelmes életrajzán P. Hillenkamp S. I. dolgozik.

Pálinkakimérések korlátozása.

A Gyulafehérvári Vörös Kereszt Egyetnek a pálinka kimérések korlátozására vonatkozó határozatát nemcsak helyénvalónak és időszerűnek, hanem felette szükségesnek tartjuk. Az, amit mi itt a várbán ugyanis nap-nap után kénytelenek vagyunk végig nézni és végig szenvedni, az már nemcsak sok, de egyáltalában tarthatatlan.

Van itt a várbán, a várnak egyik főntéjében a katonai parancsnoksággal majdnem szemben, a Truppen-Spítaltól alig 50 lépésnyire és a finevelő intézet közvetlen szomszédságában egy pálinkakimérés. Eddig csak korlátozott kimérés volt. A tulajdonosa egy jámbor zsidó volt. Több mint husz esztendeje, hogy e ház előtt vitt el naponként az utam, de soha rendtelenséget nem tapasztaltam. Az én zsidóm azonban elköltöztött Ábrahám kebelébe, a ház gazdát cserélt és új bérlőt kapott.

Mintha tudta volna az új bérlő, hogy háború lesz s így jó üzletet lehet csinálni, július hóban korlátlan kimérési jogot kért, s mert a fiskus érdeke úgy kívánta, bárha az illetékes hatóság nem ajánlotta, meg is kapta.

No, hogy mi folyt itt le az általános mozgatás első napjaiban, midőn Gyulafehérvárra körülbelül 35.000 népfelkelő volt behíva, azt leírni lehetetlen. A hadbavonult katonák hátramaradottjainak segélyezésére mi gyűjtést rendeztünk, az állam a katonák hozzátartozóit hadiségélyben részesíti. És a katonák! azok elhozták a család utolsó fillérért és itt elitták a maguk családjuk és a haza nyilvánvaló kárára. Reggel-

tól estig, estétől reggelig lármaztak, kurjongattak, illetlenkedtek a várbeli lakosság nem kis bosszantására.

És ez így van most is annyi külömb-séggel, hogy most csak reggeli 7 órától az esti takarodóig folyik a dárídó. A napnak akármelyik szakában megy el az ember e butik előtt, mindig az alkohol gőzétől tisztességes formájából kikelt deliriosus alakokkal találkozók.

En úgy hiszem, hogy a polgári és katonai hatóságok mégis csak tehetnének valamit ez ügyben. Mert elvégre a közbiztonságnak és köztisztességnak még a háború alatt is van valamelyes követelménye!

Ezt a kérdést lapunkban napirenden fogjuk tartani.

Bücsúszól. . .

Hadd legyen e pár igénytelen ige busuló lelke virágcsokra, amellyel heborítom feltelen sírodat; te jóbarát, te ifjan, — dicsőségesen elesett hős.

Emlékszem még azokra a boldog napokra, hónapokra, évekre, amikor együtt szőttük a jövőnek aranyos fátyolát és készítettük magunkat a nagy küzdelemre, erősítettük, bátorítottuk egymást, miközben összefűződött a lelkünk láthatatlan, de vaserőségű szálakkal. A szívednek melegéből szívtam magamba a magyar haza és szent egyházunk mélységes szeretetét, neked köszönhetem a bennem élő jó és szép iránti lelkesedést . . . és most megváltunk egymástól . . . téged elszóltott az ég Ura, engem meg itt hagyott, hogy tovább küzdjek, hogy tovább tapossam az élet rögös útját. Úgy érzem, hogy egy nagy kincsel szegényebb lettem, hogy a lelkemből kiszakadt valami. Szemből könnyek törnek elő, de nem a fájdalomnak, nem a tehetetlen kétségbeesésnek könnyei, hanem a nemes büszkeségnek, a mérhetetlen örömeinek gyöngyei, hogy nagy voltál, hogy hős voltál, vértanúja voltál a hazának. Zokog a lelkeim örömeiben, most én is feláldoztam a hazának azt, aki e világon a legkedvesebb volt nekem, most az én szívemben is lesz fájdalmas emlék, amelyet érde viselek én édes hazám. Nem mehetek hozzád, nem kereshetem fel sírodat sem, mert azt sem tudom hol porlad tested, de mindez nem fáj, mert hős voltál.

Nyugodj békében lelkeim lelke. Vágyaid, az örökélet nagy vágyai beteljesedtek. Megtértél hősen, bátran, ahová mindnyájunk vágyakozik. Boldog vagy — tudom. Tekints reánk, küzdelminkre, élet-halál-harcunkra és kérd a Mindenhatót szenvedélyes, alázatos könyörgéssel, hogy tovább is éljen bennünk a haza lángoló szeretete, a harcikévd, a bátorság, pénz, vagyont, életet, vért, mindent feláldozni kész lelkület; esdekély a sok vérző szívnek vigasztalást, megnyugvást, a szenvedő testnek enyhülést s azt a boldogító békét; amely után úgy epedünk, és amely felvirasztja az új, a nagy Magyarország hajnalát.

Nyugodj békében . . . hős, vértanú . . . a nemzet boldogsága, jövője követelte ifjú életednek feláldozását!

Cs.

Ének.

Amikor ott messze, messze idegenben
Könnyező bajtársak egy új sirt emelnek
Fehér keresztjére magyar nevet vésnek:
Elborul az álma . . . itthon . . . valakinek
Csak egy név volt csupán . . . csak egy
[név! . . . semminás.

Valakinek itthon, egy bűbajos világ
Üres szám semminás, pótolható rögtön
Csak az övéinek: mult . . . jelen . . . és jövő

Sir, zokog a szellő, hull a lomb nyomába
Magyar asszony szíve megreszket utána
Krisztusnak keresztjét, sebbel vérzett

[testét
Hítével átfogja . . . bizik, hisz és remél!

Járja a Golgotát, lelke ott a harcban!
Kinban, fájdalomban, büszke diadalban!
Síró szél lengeti hulló gyászfiatylót
Fehér hó takarja hősenek sírdombját.

Dicsőséges halálban — túl az élet: örök
Egy most a fájdalom hősök sírja fölött
Aki most nem érez, nincs annak hazája!
Lelkében idegen; szíve: üres . . . gyáva
És akinek most nem fáj . . . nem fáj sem-

[mísem:
Nem lesz élete majda nagy győzelemben!
A sírók szemében akkor fényes tűz ra-

[lyog
És eltiporják azt, ki léhán kacagott

Mert győzni fogunk Ti Glóriás Mártírok
Ti gyászotokban nagy magyarasszonyok!
Fejeteknek selymes, hulló gyászfiatyla
Dicső nagy időknél megszentelt zászlója
Minden hősi sírdomb új dalok hőlesője
Imádot hazánknak ott fakad jövője
A Ti Golgotátokon épül új világ:

A nagy, a dicső, a boldog Magyarország!
W. F. A.

H I R E K.

— Püspök urunk XXII. sz. körlevelében közli XV. Benedek pápa ösztentségének Ad beatissimi Apostolorum principis Cathedralis kezdetű enciklikáját, melynek magyar fordítása is készül, hogy részletlenként a híveknek is felolvasható legyen.

Elrendeli, hogy **újév napján minden plébánia tempiómban a délutáni istentisztelet keretében megtörténjen az ünnepélyes felajánlás az Úr Jézus szentséges szívének, amint azt az uralkodóház Immaculata ünnepén megtette, melynek felemelő példáját úgy Ausztriában, mint nálunk, az összes püspökök követik.**

Székesegyházunkban az este 6 óraker tartani szokott imádságos órák keretében fogja püspök atyánk a felajánlást elvégezni, papságával együttesen az arra meghívott katonai és világi hatóságok képviselőit jelenlétében és részvételével.

A felajánló imádság szövegét lapunknak első oldalán közöljük, hogy a lelkeskedő papság felhasználhassa, ha a körlevél a postai torlódás miatt idejében meg nem érkeznek.

Elrendeli továbbá, hogy a szentmiseben a Missa tempore belli helyett, a Missa pro Pace-ból vétessék az oratio imperata.

És minden szentmise végén a háború

befejezték egy Miatyánk Üdvözletgy mondanó közösen a hívekkel vitézül küzdő katonáinkért, ezzel a hozzáadással: **Bűn nélkül fogantott Szentséges Szűz Mária, könyörögi érettünk kik hozzád menkülünk (Háromszor.)**

Végül imádságos megemlékezéséről biztosítja papságát és kéri, hogy az újévi üdvözlőket az idén még lelkiismeretesebben mellőzzék s a helyett adományait a hadsegélyző hivatalnak (Budapest IV. Váci utca 38.sz. küldjék.

— **Vilmos Császár távirata** A német hájorajnak Falklandnál történt elsüllyedésével kapcsolatban Kaempff dr., a birodalmi gyűlés elnöke a következő táviratot intézte Vilmos császárhoz!

Fájdalommal és szomorúsággal, de meg nem tört érzéssel fogadta a német nép a Scharnhorst, Gneisenau, Leipzig és Nürnberg cirkálók dicsőséges elmulásáról szóló hirt. Ellenséges hajók tulerejétől körülvéve hősiesség tengerészeink, élükön vitéz vezérekkel, szemük előtt a biztos halállal, az utolsó pillanatilg harcokat és azután a halálba mentek a német birodalom becsületéért. Császári felséggel a német nép egynek tudja magát a fájdalomban és gyászban, melyet annyi reményteljes emberélet elveszte fölött érez, de a csodálatban és büszkeségben is, amely dicsőséges tettek láttára áthatja. Az a nemzet, amelyben ilyen hősök teremnek, töretlen bizalommal tekinthet a legsúlyosabb áldozatok elé is és bizonyos lehet a győzelemben.

Vilmos császártól a következő távirati válasz érkezett:

A kemény csapás, amely keletázsiai hájorajunkat érte, arra indítja Önt, hogy a birodalmi gyűlés nevében a német nép mélységes fájdalmát fejezze ki annyi derék hősnél elvesztén, egyuttal azonban a büszkeség érzelmét tetteik fölött és a megingathatatlan bizalmat a jövőbe. Szívbeli köszönetet mondok e megnyilatkozásért. Kívánom, hogy a nehéz áldozatokat, melyeket a ránk kényszerített léharc az összességre és minden egyesre ráhárít, elviseljék abban a bizalomteljes reményben, hogy a mindenható Isten, akinek hatalmas kezéből szerencsét és szerencsétlenséget, örömet és bánatot, alázatosan fogadjunk, a legsúlyosabb sebeket is áldással fogja átváltoztatni népünk és hazánk számára. Vilmos I. R.

Ennél mélységesebb és theologikusabb szavakat nem lehetett volna találni a falklandi hajótragédia méltatására.

Császári szavak, de mélységesen emberiek is.

Nagy lélekre vall az, hogy ekkora vesztésre balszámot és vigasztalást a vallásban halál!

A császár bemutatja magában az Istenes mély hittől lángoló embert ki hívó lelkével a Mindenhatóba kapcsolódik!

— **Iskoláink és a háború.** Iskoláink dicséretes buzgalommal veszik ki részüket munkából. Gyűjtönek, tanulnak, dolgoznak, hogy használhassanak. Itt közlünk egy-két meghívót. A többi jövőre.

— **A kisbácsi róm. kath. elemi népiskola növendékei** tanítójuk vezetése mellett, az iskola termében f. hó 25-én és 26-án „Pásztorjátékot” és „Szini előadást” rendeznek a Vörös kereszt Egylet javára.

Kezdeté: délután 5 óraker.

— A vajdahunyadi szent Ferencrendiek róm. kath. főiskolája és a gimnáziumi tanfolyam tanulói a hadbavonultak családtagjai javára és az itthonmaradtak kellemes szórakozására 1914. december 26. és 27. (karácsony másod- és harmadnapján) karácsonyi pástorjátékokat rendeznek a STRAUSS- szálló nagytermében, melyre az érdeklődőket tisztelettel meghívják a szerzetes tanítók.

IRODALOM.

Acta et Epistolae relationum Transsylvaniae Hungariaeque cum Moldavia et Valachia. (collegit et edidit Dr. Andreas Veress. Vol. prim. 1468—1540. A „Fontes Rerum Transsylvanicarum IV. kötete). Ára 10 kor. Közel ötfélszáz éve „1467. végén Mátyás király fenyítő hadjáratot vezetett Moldovába, István vajda ellen... Ezidőtől kezdve szünetlen és majdnem megszakítás nélküli az a lánc, mely a moldva-havasalföldi vajdaságokat Magyarországgal összefűzte. Ez a lánc a hűbériség láncja volt, a mennyiben az állandó török veszedelemmel szemben a magyar királyok a két szomszédos keresztény ország meghódításával igyekeztek védeni birodalmuk határait s a hűbérjogból kifolyólag azt a két államot is, melyeknek vajdái nekik hűséget fogadtak.“

HIRDETÉSEK

jutányos árban telvé-
tetnek a kiadóban.

Kiadó lakás.

Alsóvártér 21. szám alatt levő (Balló-féle ház 1915. év február hó 3. napjától kezdve kiadó. A kiadó épülethez — mely 4 szobát foglal magában — összes melléképítmények és nagy veteményes kert is tartoznak. Értekezhetni délután 3—6 óráig dr. Vizsolyi Manóval dr. Mayer irodában.

Fleischer János

(Keresztény katolikus cég.)
egyházi ruha és reverenda szabó
PÉCS, Ferenciek-utca 9. sz.

Évek hosszú gyakorlata képesít a legjobb szabású, minőségű és finoman kidolgozott reverendák és címádák, papi civil öltönyök előállítására. Üzletemet első sorban

Egyházi ruhák

készítésére rendeztem be. **Mindegyik egyházi ruhák:** casulák pluvialék velumok, baldachinmok minisztráns ruhák zászlók, lobogók, karingek, álbák, kehelyruhák stb. készíttetnek.

Nem kell sem Budapestre sem Bécsbe menni. Üzletem **versenyképes** minden pesti vagy bécsi céggel úgy szabászat, mint ár és minőség tekintetében. — Tessék meggyőződni róla.

Egyházi ruhák javítása olcsón és jól eszközöltetnek. — **Költségvetés és jegyzék ingyen!**

Személyesen is megjelenek.

16* 12—26

Ebből a korból közöl Veress 264 irást, hozzá néhány hasonmást és kitünő indexeket. Ahány oklevelet, panaszos irást, korholó feddést, titkos jelentést közöl a szorgalmas gyűjtő és kiadó, megannyi egykori nagyságunk, tekintélyünk beszédes emléke. A vérző, viaskodó magyarságnak jót tesz multjának dicső képét szemlélni ezeken a nagyszámú forráson át s a jobb, önálló, erős Magyarország reményére gyulladnia.

Bizonyos, hogy csapataink bátor felvételéhez pompásan illik ez a könyv. Amint a magyar kar és magyar szablya tiszteletet parancsol, úgy gerjeszt őszinte nagyrebcsülésre ez a könyv is a kiadó iránt, aki egész könyvtárra való anyagot szedett egybe mint — apis argumentosa — negyedszázad óta s deresedő fővel is vállalkozott rá, hogy nemzeti művelődésünk öregbítésére közzé tegye a győjtötte tömegtelen forrásanyagot — vala-

mint a nyomtató Stephaneum iránt is, mely Fontes-kötetekben szelbet nyújt az Akadémia Monumentainál s a magyar könyviparnak hirt, elismerést szerez.

Sajnáljuk, hogy Veress mint vérbéli történész az oklevelek historikus közlési módját választotta — szemben a palaeographikussal. Az alaposabb utókor megró, majd bennünket ezért a félmunkáért; az majd úgy közli a kútfóket, hogy nemcsak a történet-író, hanem a nyelvész és palaeographus is egyaránt használhassák!

Feltűnt az 317. és 343.1. „nominorum“ „nominum“ helyett. Az obertyni csata képmása sem a 229., hanem a 231. l. látható. Ezek persze csak apróságok az érdekes és érdemes, nagy műben!

Dr. Sz.

**Használynk hadisegély posta-
bélyegét!**

FRANCIA OLASZ NÉMET ANGOL

VILÁGNYELVEKET
MÉG TANULHATJA
Tanítók nélkül
SCHIDLOF DE 1000 SZAV
MÓDSZEREVEL

AZ EGYES NYELVTANOK 10
FÜZETBEN TELJESÉK 60F
DISZES VASZONMAPPABAN 75F
EGYBEGYÜJTVE 120F

KAPHATÓ:
SCHÄSER FERENCZ
papírkeresk. Gyulafehérvár.

Most jelent meg!
Kapható a Püspöki Lyceumi
könyvnyomdában Gyulafehérvárt

A háború képes krónikája

Az 1914-ik évi háború
Számos képpel és térképpel.

Szerkesztette: HAZAI HUGÓ, „Az Őrszem“
című katonai lap szerkesztője.

I. füzet. Ára 40 fillér.

A további füzetek kétheti időközökben fognak
megjelenni.

Postán bérmetve: szállítva egyes füzetek 45 fill.
4 füzet egyszerre szállítva füzetenként 40 fillér.

A pénz előre beküldendő!

Naponta
friss
élesztő!

LABUD JÓZSEF

(ezelőtt özv. Lakner Antalné)

GYULAFEHÉRVÁR, NOVÁK FERENCZ-TÉR
(a városháza szomszédságában.)

Sütőde és lisztraktár

Ajánlom elsőrendű friss süteményeim, u. m. tejes és vajjas kiflit, sós kiflit, sós fonotat, kalácsot, továbbá fehér, barna és félbarna kenyereimet. Dusan felszerelt lisztraktáromban házi kenyernek való legjobb minőségű lisztjeimet, melyek kizárólag csakis a hírneves NEUMANN TESTVÉREK cég aradi gőzmalma örleményei.

Naponta
2-szer
kenyer-
sütés.

TELEFON
SZÁM 16.

Schäser Ferenc, Gyulafehérvár.

TELEFON
SZÁM 16.

Feltűnést kelt a teljesen lát-
ható írásu eredeti amerikai

FOX-írógép

legújabb modellje.

Dijtalanul bárhol bemutatom.

IRÓGÉPKELLÉKEK: szénpapír, szallagok, írógéppapírok
stb., különféle gyártmányuakat, eredeti gyári árban
állandóan raktáron tartok.

Ügyvédeknek és hivataloknak rszletfizetésre is szállítok.

VILÁGHÁBORÚ

Képes Krónikája.

A világháború összes eseményeinek hű és érdekfeszítő leírása
kitűnő írók tollából, rendkívül sok érdekes képpel.

Megjelen minden csütörtökön.

Hetenkint egy füzet jelenik meg. Egy füzet ára 24 fillér.

Vidéki megrendelések csak utánvétel vagy a pénz előzetes be-
küldése ellenében eszközöltetnek, Egyes füzetek beküldéséért minden
füzetért 5 fillér, 4 füzet egyszeri küldésért 10 fill. póstadij fizetendő.

Eddig 7 füzet jelent meg.

**Kaphatók: A püsp. Lyc. Könyvnyomdában
Gyulafehérvárt.**

Katolikus családok lapja!

„ÉLET”

Képes heti folyóirat. Előkelő színvo-
nalon szerkesztett szépirodalmi ké-
pes lap. Nem hiányozhatik egyetlen
katolikus intelligens család asztalá-
ról sem. Szerkeszti jeles katolikus
írók gárdája élén Izsót Alajos. Előfi-
zetési ára egész évre 20, félévre 10,
negyedévre 5 K. Szerkesztőség és
kiadóhivatal, Budapest, VII., Damja-
nich-utca 50. Jó lélekkel ajánljuk a
változatos tartalmú, aktuális képek-
ben gazdag folyóiratot közönségünk
figyelmébe s támogatásába.

Fehér vászon- és lenrongyok

bármily mennyiségben vétetnek:

Schäser Ferenc könyvnyomdájában.

Harcztéri térképek

Páris és környék	60 f.	Antwerpen, Lüttich és Namur várainak térképe	60 f.
Középeurópa	1.40 f.	Osztrák-Magyar, Német és Orosz határszéli részek térképe	1.20 f.
A francia-német harcztér	72 f.		

megrendelhetők

Schäser Ferencz

könyv-, papir- és írószerkereskedésében

TELEFONSZÁM 16.

GYULAFEHÉRVÁR

TELEFONSZÁM 16.

A plebániáknak és lelkészi hivatalok-
nak szükséges összes

Egyházi nyomtatványok

valamint a zárszámadásokhoz szükséges

RELATIÓK

kaphatók a Püsp. Lyc. Könyvnyom-
dájában Gyulafehérvárt.